

INDUSTRIE IN VOOR- EN TEGENSPOED

Huib D. Minderhoud

Het economisch beeld, dat Coevorden in de naoorlogse jaren bood, was weinig rooskleurig. Er was een hoge werkloosheid en daardoor een groot vertrekoverschot, want veel jonge mensen zochten hun heil elders. Natuurlijk had de stad dankzij een uitgebreid onderwijsaanbod, een uitstekend ziekenhuis en een bloeiende middenstand nog een belangrijke verzorgingsfunctie, maar de bevolkingsgroei, die deze situatie moest bestendigen, ontbrak. Geen wonder dan ook, dat de komst van de fabriek van Van Kempen en Begeer in 1947 (zie De Ganseveer van december 2002) als een opsteker van formaat werd ervaren.

Het gemeentebestuur probeerde nu meer bedrijven te interesseren en het gelukte in 1948 de Heemaf NV Montage onderdelen telefoontoestellen met 30 werknemers, in 1949 de KLM kleding-industrie met 145 werknemers en in 1950 de Ned. Weber Mij Schakelmateriaal met 100 werknemers zich in Coevorden te doen vestigen.

Dat was echter lang niet genoeg en tot overmaat van ramp wees de regering in 1951 in het kader van het landelijk regionaal industriebeleid de buurgemeenten Emmen, Hogeveen en Hardenberg als ontwikkelingskernen aan. Hierdoor kwam Coevorden in een uitermate slechte en als oneerlijk ervaren concurrentiepositie, omdat voor de genoemde gemeenten allerlei gesubsidieerde vestigingsmogelijkheden werden geschapen. Coevorden hobbelde wat achteraan en boekte in 1956 een dramatisch vertrekoverschot van 177 personen op een bevolking van 9544 inwoners.

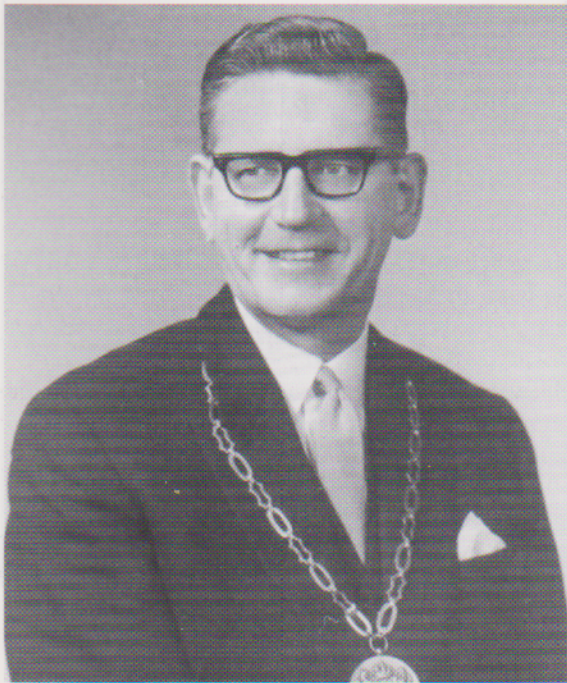
De gemeente bleef zich desondanks inspannen en boekte toch nog resultaten met de vestiging van bedrijven als de NV Ramix in 1952, de Carrosseriefabriek in 1956 en de Timmerfabriek annex Aannemersbedrijf A.J. Wemmenhove NV in 1958. Door de vraag naar nieuwe woningwetwoningen kon aan de bouw van de wijk Binnenvree begonnen worden, maar de ontwikkeling bleef toch ver achter bij die van de andere gemeenten. Zo kende Emmen bijvoorbeeld van 1955 tot 1960

een groei van 2500 arbeidsplaatsen en Hardenberg een van 600 tegen Coevorden een van 300. Gelukkig kwam aan deze ongelijkwaardige toestand een eind, toen Coevorden in 1959 aangemerkt werd als secundaire ontwikkelingskern.

Nu kreeg ook Coevorden de mogelijkheid subsidie te ontvangen ter verbetering van het industriële klimaat. De in 1959 benoemde burgemeester en econoom drs. P.A. Wolters pakte de zaken energiek aan. Vooral de ontwikkeling van de speciale industrieterreinen De Holwert van 18 ha en het Leeuwerikenveld van 35 ha had zijn aandacht. De gereedgekomen kavels kregen veel aftrek en binnen korte tijd waren de nieuwe terreinen ver-

Industrieterrein "Leeuwerikenveld", gereed voor ingebruikname.

Burgemeester Wolters (1959-1970).

kocht. De NV Wagenbouw (1.400 vierkante meter), de Gebr. Van de Wetering NV (8.000 vierkante meter) en Zweegers Holland (2.000 vierkante meter) waren enkele van de nieuwkomers. Maar de absolute topper was toch de vestiging van de DAVO haardenfabriek, die maar liefst 12.000 vierkante meter industrieterrein kocht.

De komst van veel nieuwe werknemers/inwoners noopte tot versnelde woningbouw. En zo kwam de wijk Binnenvree met 208 eengezinshuizen en 108 flatwoningen in 1960 al gereed en begon men met de ontwikkeling van de wijk Poppenhare, waar in 1963 al meer dan 200 woningen stonden. Het vertrekoverschot veranderde in een vestigingsoverschot en halverwege 1961 kon de vlag uit. Coevorden had voor het eerst in zijn historie het aantal van 10.000 inwoners bereikt. Ook de verbindingen van de stad met het achterland werden wezenlijk verbeterd. De N34, die vanaf Zwolle bij Coevorden eindigde, werd nu doorgetrokken naar Groningen. De grensweg van Coevorden naar Neuenhaus en Nordhorn werd vernieuwd en het Stieltjeskanaal werd verbreed en uitgediept. Het ging goed met de economie van Coevorden.

Ook de vooruitzichten waren goed. De DAVO maakte bekend binnen afzienbare tijd tot 500 werknemers uit te groeien en dat sprak wethouder Piet Santing van Sociale Zaken en Volksgezondheid zeer aan. De fabriek, die door middel van montagewerkzaamheden aan de lopende band kolenhaarden produceerde, trok veel ongeschoolde werkkrachten uit de buurtschappen in de omgeving aan. 't Waren veelal keuterboertjes, die nu fabrieksarbeider werden en hun bedrijfjes ophieven of in afgeslankte vorm nog wat voortzetten. Dankzij deze levenswijze kregen ze een veel beter bestaan. Zo werd de DAVO een bedrijf, waar de gemeente zuinig op moest zijn.

Groot was dan ook de ontgoocheling, toen in 1966 het bericht kwam, dat de DAVO failliet was. Tweehonderd zestien mensen kwamen met onmiddellijke ingang op straat te staan. De verslagenheid en de woede over dit onverwachte onheil waren alom aanwezig en groepen arbeiders kwamen naar het gemeentehuis om hulp en advies te vragen. Burgemeester Wolters zocht contact met de Staatssecretaris van Economische Zaken drs. J.A. Bakker, ex-burgemeester van Hoogeveen, die wel genegen was te helpen. Maar die hulp hing wel af van de minister, die uiteindelijk moest beslissen en deze woonde een vergadering in Brussel bij. Het kabinet Cals was aan de regering en de Minister van Economische Zaken was drs. J. den Uyl.

"Piet", zei burgemeester Wolters tegen zijn wethouder, "*zie jij Den Uyl te strikken. 't Is tenslotte een partijgenoot van jou!*" Santing belde met het departement van Economische Zaken en vroeg naar de secretaresse van de minister. Deze pleegde enig overleg en meldde vervolgens, dat de minister om ongeveer twaalf uur terug

Wethouder Piet Santing.

zou bellen. Dat gebeurde, de wethouder vertelde het hele rampverhaal en vroeg Den Uyl tenslotte persoonlijk naar Coevorden te komen. Hij zou dan tevens een al vastgestelde openbare bijeenkomst van de PvdA-afdeling voor de komende verkiezingen kunnen toespreken. De minister zegde zonder meer toe.

Het College van B.en W. en de voltallige gemeenteraad waren enthousiast en er werd een bezoekprogramma opgesteld. De minister werd ten stadhuis ontvangen, waar vertegenwoordigers van het bedrijfsleven hem inlichtten over de industriële situatie. Daarna werden enkele bedrijven bezocht en vervolgens ontmoette Den Uyl een paar ontslagen DAVO mensen op straat. *"Ik kom vanavond bij jullie!"*, sprak hij ten overstaan van de pers en hij was er!

't Werd een gedenkwaardige bijeenkomst. Zaal Arends was afgeladen en de minister hield in aanwezigheid van het College en de Raad een meeslepend betoog met als kernboodschap: *"Ik laat jullie niet in de steek!"* Dat bleek geen loze kreet te zijn. In overleg met zijn staatssecretaris werd besloten f 2.000.000,- beschikbaar te stellen. De drie metaalbedrijfsbonden deden ook hun best de ontslagpijn wat te verzachten door hun leden (140 van de 220 DAVOwerknemers) uit eigen middelen tachtig procent van hun vakantietoelage toe te zeggen. Bij wijze van voorschot, want als deze bedragen later alsnog uit de DAVOboedel zouden kunnen worden verkregen, moesten ze weer worden terugbetaald. Burgemeester Wolters, die koortsachtig bezig was een vervangende industrie te zoeken, had al na twee maanden succes. Hij vond Linoleum-Krommenie in Noord-Holland bereid zich in Coevorden te vestigen. Het nieuwe bedrijf (100 werknemers) nam het DAVOgebouw tegen gunstige voorwaarden over, betaalde ook nog openstaande rekeningen ter waarde van f 150.000,- en startte de productie. Een gedeelte van de ontslagen DAVOers, vooral leidinggevers en bedrijfstruckchauffeurs, werd overgenomen. Kort daarop vestigden zich nog twee bedrijven in Coevorden nl. de NV A.van den Pol Transportinstallaties (60 werknemers) en het Straalmetalliseerbedrijf J.Visscher NV (12 werknemers).

DAVO Haardenfabriek op een suikerzakje van de heer Adolfs.

"Zo zie je ze met de ziel onder de arm rondlopen en zo zie je geen mens meer!", constateerde Piet Santing opgelucht. Men ging weer aan de slag, pakte aan wat voorhanden kwam, via omscholing, maar ook gewoon door al doende het vak te leren, zoals bijvoorbeeld in de woningbouw. Een ramp in de Coevorder economie was voorkomen. Dankzij het doortastende optreden van burgemeester en wethouder, maar ook door de breed gedragen steun van College, Raad en bedrijfsleven. 't Was een samenspel geweest, waardoor op straat gezette mensen weer aan werk geholpen werden. Een krant berichtte het bekend worden van het faillissement met de kop: *"De zon is ondergegaan in Coevorden!"*, maar in 1967 scheen ze weer volop. Na tegenspoed kwam er weer voorspoed.

Met dank aan Bertus Wessel.